

Plan for friluftslivets ferdselsårer Lunner og Gran kommuner

Innhold

.....	1
1. Innledning	3
1.1 Definisjoner	3
2. Bakgrunn for planen	4
3 Forankring	6
4 Mål og formål med planen	6
4.1 Effektmål	6
4.2 Resultatmål	7
5 Avgrensninger	7
5.1 Tematisk avgrensning:	8
5.2 Geografisk avgrensning:	8
6 Forhold til planer og nasjonale føringer	8
6.1 Nasjonale føringer	8
6.2 Regionale føringer	8
6.3 Kommunale føringer	9
7 Organisering og medvirkning av arbeidet	9
7.1 Medvirkning	9
8 Kartlegging, registrering og digitalisering av nå-situasjonen	9
9 Roller og ansvar	10
10. Handlingsplan	11
10.1 Forslag til konkrete tiltak:	12
11. Vedlegg	12

1. Innledning

Lunner og Gran kommuner ønsker å utarbeide en felles plan for friluftslivets ferdselsårer. Ansvar for arbeidet er lagt til Kulturkontoret for Lunner og Gran.

Plan for friluftslivets ferdselsårer er en temaplan uten juridisk binding som gir en oversikt over viktige og relevante ferdselsårer for friluftsliv i kommunene.

Planen skal skildre nåsituasjonen og skissere noen utvalgte tiltak for å ivareta og utvikle ferdselsårene i tråd med de mål som er satt for planarbeidet. Planen omfatter i tillegg målpunkter knyttet til turrutene.

I Lunner er planen en oppfølging av arbeidet med kartlegging og verdsetting av friluftsområder.

1.1 Definisjoner

Friluftsliv defineres som opphold og fysisk aktivitet i friluft i fritiden med sikte på miljøforandring og naturopplevelse. Friluftsliv er ikke-motorisert ferdsel, opphold og aktiviteter i naturen med rekreasjon som formål.

Trasé blir i denne sammenheng definert som en korridor i terrenget for både foreslåtte, planlagte og eksisterende ferdselsårer og turruter. En trasé har et definert start- og slutt punkt.

Ferdselsårer er traséer for ferdsel som er synlige i terrenget i den sesongen som aktuell for bruk, og leder for ferdsel på vann og over breer. Ulike ferdselsårer er:

- **Sti** er et tydelig, smalt og sammenhengende tråkk i terrenget som har oppstått gjennom bruk eller aktiv tilrettelegging.
- **Turveg** er en opparbeida og sammenhengende ferdselsåre med jevnt og fast toppdekke i minst 1,2 m bredde.
- **Led** er ferdselsårer på vann og over breer.
- **Løyper** er ferdselsårer på snødekt mark som jevnlig trækkes eller prepareres, eller som merkes eller kvistes som traséer for vinterferdsel.

Turruter er skilta, merka og kartfesta traséer for ferdsel i den sesongen som er aktuell for bruk. Det skilles mellom flere typer turruter, se Merkehåndboka.no for mer informasjon.

Turforslag er en anbefalt tur. Turforslag er ikke en del av det offentlige kartgrunnlaget. Turforslag formidles blant annet på ulike turportaler, informasjonsbrosjyrer, turkort og gjennom muntlig overlevering.

Målpunkt er både steder der det er naturlig å starte og avslutte bruken av ferdselsårene og attraksjoner/steder som motiver til bruk av dem. Eksempler på slike steder er parkeringsplasser, benker, gapahuker, serveringssteder, skoler/barnehager, utsiktspunkt, kulturminner osv.

Kilde: Veileder M-1292/2019 Plan for friluftslivets ferdselsårer

2. Bakgrunn for planen

Sammenhengende og attraktive sti- og løypesystemer er viktige infrastrukturer i samfunnet. Grønne lunger mellom boligbebyggelse, butikker, skoler, nærområder og servicefunksjoner er viktige deler av en bærekraftig arealforvaltning i kommunene. Disse områdene skal være tilgjengelig for allmennheten som møtepunkter og for lek og rekreasjon. Tilrettelegging for differensierte stier, løyper og ferdselsveier vil være viktig. Sti- og løypenettet bør forvaltes slik at det ivaretar opplevelsesverdier, hensyn til kulturmiljø, biologisk mangfold og ulike brukergrupper av utmarka. Ferdselsårene er også viktig for det lokale næringsliv

Meld. St. 18, (2015-16) *Friluftsliv – Natur som kilde til helse og livskvalitet* legger stor vekt på å ivareta og utvikle mulighetene for å utøve friluftsliv i nærmiljøet, slik at alle har mulighet til å være fysisk aktive og oppleve natur i hverdagen.

Mye av arbeidet med friluftsliv har vært rettet mot ivaretagelse av arealer, mens friluftslivets ferdselsårer i seg selv og sammenhengen mellom arealene har hatt mindre fokus. Stier, turveger, løyper og leder er avgjørende for vår utøvelse av friluftsliv, og arbeidet med ferdselsårer har fått en sentral plass i stortingsmeldingen.

Fokuset på friluftslivets ferdselsårer følges opp i regjeringens *Handlingsplan for friluftsliv (2018)*. I handlingsplanen initieres det til et flerårig prosjekt med formål å fremme planlegging, opparbeiding, skilting og merking av sammenhengende nettverk av turstier.

Folkehelsemeldinga – Nasjonal strategi for utjamning av sosiale forskjeller (Meld. St. 15, (2022-2023) følger opp tidligere ambisjoner:

«Regjeringas mål er høg deltaking i friluftsliv i alle aldersgrupper og i alle delar av befolkninga. Då er det nødvendig med både attraktive friluftslivsområde og tilbod om friluftslivsaktivitetar i regi av lag og foreiningar.

Grøn rettferd er eit sentralt mål i denne samanhengen. Grøn rettferd inneber at det blir lagt vekt på å jamne ut sosial ulikskap i tilgangen til grønne område, slik at alle grupper i befolkninga får naturopplevingar og høve til å delta i friluftsliv, uavhengig av bustad og kva sosial gruppe ein tilhøyrrer. Tverrfagleg og tverrsektoriell planlegging i kommunane er derfor heilt sentralt. Fagpersonar med ansvar for og kunnskap om behovet i ulike grupper, og dei som kjenner korleis områda blir brukte, må samarbeide med planleggarar i kommunane slik at all kunnskap blir samla og brukt i planlegginga og utforminga av omgivnadene. Ferdselsåreprosjektet til Miljødirektoratet har som målsetting å bidra til eit nettverk av ferdselsårer for friluftsliv i kommunane. Regjeringa vil vidareutvikle og forlenge prosjektet ut over den opphavslege femårsperioden, der prosjektet skulle avsluttast innan utgangen av 2023.

Ein viktig del av ferdselsåreprosjektet er å formidle kunnskap til kommunar og andre aktørar om korleis ein kan legge til rette for ferdselsårer som varetar både naturverdier, landskap og brukarane, samtidig som ferdselsårene skal tole påkjenningane som klimaendringane gir, med blant anna auka nedbør. Miljødirektoratet vil framover rettleie om konsekvensar av klimaendringar når det gjeld både ferdselsårer og anna tilrettelegging for friluftsliv.

Deltakinga i friluftsliv i befolkninga er høg og stabil. Likevel er det noko variasjon mellom ulike sosiale grupper, sjølv om fleire forskingsrapportar viser at friluftslivsaktivitetar har større grad av sosial likskap i deltaking enn mange andre former for fysisk aktivitet.

Undersøkingar viser at barn frå minoritets- og låginntektsgrupper i lita grad driv friluftsliv på eiga hand, men at mange deltar i organiserte friluftslivsaktivitetar. For vaksne frå 16 år og oppover er eigenorganisert fritidsdeltaking lågast blant arbeidsledige, uføre, eldre og personar med låg utdanning. Det har dei seinare åra også vore ei negativ utvikling når det gjeld leiken til barn i naturområde, og dette blei forsterka under koronapandemien. Regjeringa ønsker at alle barn og unge skal få kunnskap om og erfaring med friluftsliv. Forsking viser at barn og unge som driv med friluftsliv, i stor grad held fram med friluftsliv i vaksen alder. Regjeringa er positiv til at friluftslivsorganisasjonane gjennomfører eit nytt Friluftslivets år i 2025, og vil støtte opp under dette. Eit Friluftslivets år 2025 vil skape merksemd om friluftsliv og vil kunne bidra til auka friluftslivsaktivitet, særleg blant barn og unge. For å skape interesse vil regjeringa auke informasjonen om fritidsfiske, jakt og hausting av bær, sopp og vekstar i norsk natur, med mål om å auke deltakinga i slike aktivitetar.

Merking og tilrettelegging av stiar og turvegar har stor betydning for ei høg allmenn deltaking i friluftsliv. Mange tettstader ligg i nærleiken av jordbruksareal, og gjennom kommunale miljøverkemiddel i jordbruket kan ein legge til rette for ferdsel i slike område. Også skogsvegar legg til rette for friluftsliv og annan aktivitet. Miljødirektoratet vil derfor vidareutvikle rettleingsmateriellet om kartlegging og verdsetting av friluftslivsområde og tilrettelegging av ferdselsårer for friluftsliv. Også medverknad frå friluftslivsorganisasjonane og den eigenorganiserte aktiviteten og samarbeid mellom organisasjonar, grunneigarar og kommunen er viktig for å legge til rette for friluftsliv på lokalt nivå. Regjeringa er opptatt av å verne om og vareta allemannsretten, som forankrar fri ferdsel og opphald i utmark. Det er viktig at friluftslivsutøvarane har kunnskap både om rettane som ligg i allemannsretten, og om pliktene og avgrensingane, slik at ein varetar omsynet til naturen, grunneigarar, dei som har næringa si i utmarka, og andre friluftslivsutøvarar. God og tilrettelagd informasjon om allemannsretten kan også bidra til auka deltaking i friluftsliv. Regjeringa vil derfor halde fram og vidareutvikle informasjonsarbeidet knytt til rettane og pliktene som følger av allemannsretten».

Intensjonen med planen for friluftslivets ferdselsårer er at den skal gi informasjon om arbeidet som blir gjort i kommunene med tanke på friluftsliv, den skal peke på uløste oppgaver og forbedringsmuligheter, samt foreslå konkrete tiltak.

Friluftsliv inneholder en verdifull samhandling mellom fysisk aktivitet og naturopplevelse, som gir det en verdi for psykisk og fysisk helse og også forståelse og omtanke for naturen. Mulighet for å utøve friluftsliv nær boområdene har stor effekt på helsa og er med på å styrke befolkningens tilhørighet. Det vil også bidra til å gjøre kommunens boligområder mer attraktive.

Miljødirektoratet startet i 2019 ei nasjonal satsing på friluftslivets ferdselsårer. Det ble utarbeidet en veileder for planarbeidet, M1292-2019 Plan for friluftslivets ferdselsårer og Fylkeskommunene er tildelt midler og har invitert kommunene til å søke om midler for å gjennomføre arbeidet. Både Lunner og Gran har mottatt tilskudd til planen.

3 Forankring

I **Lunner kommune** er arbeidet forankret i Lunner kommunes planstrategi: «*Friluftslivets ferdselsårer – Det ble i 2019 igangsatt en femårig, nasjonal satsing på stier og planer for friluftslivets ferdselsårer. Det legges opp til en satsing i Viken, med ambisjoner om å få med alle kommunene i løpet av prosjektperioden (2019-2023). Det ytes støtte for oppdatering av kartbasene og for å utarbeide en temaplan. Lunner kommune skal i løpet av valgperioden vurdere å utarbeide en slik temaplan, forutsatt støtte innenfor den nasjonale satsingen*».

Gran kommune har forankret arbeidet med utarbeidelse av plan for friluftslivets ferdselsårer i *Temaplan for idrett, fysisk aktivitet og friluftsliv 2022-2033, vedtatt i K-sak 68/23*.

4 Mål og formål med planen

Det overordnede målet med prosjektet er at å identifisere og utvikle friluftslivets ferdselsårer for å sikre et attraktivt tilbud til befolkningen med tanke på folkehelse, livskvalitet, bolyst og reiseliv.

4.1 Effektmål

Effektmål for friluftslivets ferdselsårer er – hentet fra relevante planer vedtatt i Lunner og Gran

Mål fra relevante planer i Lunner:

Kommuneplanens samfunnsdel 2020-2040:

- *Lunner kommune legger til rette for friluftsliv, naturopplevelse og idrett, og sikrer forsvarlig bruk av naturen.*

Mål i kommuneplanens samfunnsdel skal følges opp i alle kommunens planer. Blant annet er kommuneplanens arealdel vedtatt og målsettingene når det gjelder friluftsliv følges opp der.

Mål fra relevante planer i Gran:

Kommuneplanens samfunnsdel:

- *Vi tar vare på de natur- og kulturkvalitetene som er typisk for Gran og som gjør Gran attraktivt.*
- *Vi har et bærekraftig lokalsamfunn som tenker nytt for å gi velferd og god livskvalitet til innbyggerne.*
- *Vi har et variert og rikt kulturtilbud som bidrar til at folk har en meningsfull fritid, gode opplevelser og høy livskvalitet.*
- *Vi har et godt samspill og utvikler nye samarbeidsformer mellom kommunen, frivilligheten og innbyggerne.*
- *Vi har et lokalsamfunn som fremmer utvikling, læring, trivsel og god helse.*

Kommunedelplan kultur

- *Idrett, fysisk aktivitet og friluftsliv skal være tilgjengelig for alle i Gran, uansett prestasjonsnivå. Økt fysisk aktivitet vil gi befolkningen bedre helse, sosialt fellesskap og mestringfølelse. I tillegg til gode områder og anlegg for idrett og fysisk aktivitet, trengs det aktivitetsfremmende bo- og nærmiljøer som gjør det lett å velge en aktiv livsstil. Det må være et mangfold av aktivitetstilbud, også for personer som har nedsatt funksjonsevne eller liten erfaring med fysisk aktivitet.*

4.2 Resultatmål

- Oppdatering og kvalitetssikring av kartgrunnlag (veger, stier o.l.) i kommunale kart for administrasjon, politikere, innbyggere og reise- og næringsliv (grunnkartene)
- Anbefalte turer og turforslag (ikke skiltet og merket) skal registreres i Ut.no
- Skiltede og merkede turruter (blåmerkede stier, rødmerkede skiløyper, Pilegrimsleden o.l.) skal overføres til/registreres i Nasjonal turrutebase

Dessuten kan det bli aktuelt å:

- Tilrettelegge for ønskede stier
- Utarbeide vedlikeholdsplan for ønskede ferdselsårer og turruter kommunen tilrettelegger
- Grunneieravtaler i forhold til ovenstående punkter

5 Avgrensninger

Planen har status som temaplan. Dette innebærer at planen verken binder inngrep, arealbruk eller økonomiske prioriteringer. Skal tiltakene som foreslås i planen bli bindende, må det innarbeides i annet planverk. Det vil si at planen kartlegger et behov, men igangsetter ingen konkrete prosjekter. Tiltak og prosjekter vil følge naturlig av føringer fra andre vedtatte planverk.

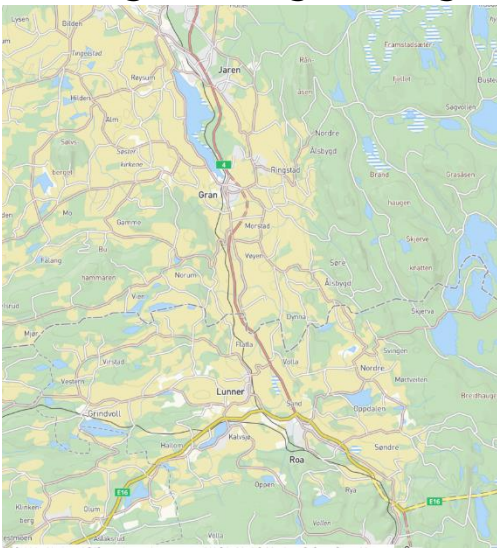
Plandokumentet skal benyttes som kunnskapsgrunnlag for revidering av eksisterende planverk, generell kartlegging av ferdselsårer samt anvendes som et friluftsfaglig grunnlag i arealplanleggingen. Planen vil også være en del av et grunnlag for prioritering av tilskudd generelt, men også spesielt knyttet til ordningen «Tilskudd til anlegg for idrett og fysisk aktivitet» (spillemidlene).

Planen gir ikke en fullstendig oversikt over alle registrerte ferdselsårer i kommunen, men beskriver en nå-situasjon og peker ut retning for videre arbeid med kommunens ferdselsårer. Kommunen ønsker at planen kan brukes til å koordinere arbeidet mellom kommunen, lag, organisasjoner og andre aktører.

5.1 Tematisk avgrensning:

Plan for friluftslivet ferdselsårer skal omhandle følgende bruk: Fotturer, skiturer, sykling og padling/roing.

5.2 Geografisk avgrensning:

Plan for friluftslivets ferdselsårer skal ta seg av følgende deler av Lunner og Gran kommuner:

Planen vil følge de naturlige geografiske åsryggene på hver side av Viggadalen i begge kommunene. Kulturlandskapet mellom Viggadalen og Randsfjorden fra Røykenvik til Mylla og Øståsen fra Blokhus til Harestua, har ulike naturgitte forutsetninger som vil gjenspeiles i prosjektet.

Gjennom en slik geografisk inndeling vil prosjektet hele tiden konsentrere seg om nærområdene til de mest befolkningstette områder/ der folk bor. Det er imidlertid ikke «nærtaturene» i tettstedene vi prioritere i denne planen. (Jfr. kartskisse vedlagt – er ikke klar pr. d.d.)

I tillegg vil det være aktuelt å ta med padleleder på Randsfjorden som en del av prosjektet.

6 Forhold til planer og nasjonale føringer

6.1 Nasjonale føringer

- Nasjonal strategi for et aktivt friluftsliv (2014-2020)
- Meld. St. 18 (2015-16) *Friluftsliv – Natur som kilde til helse og livskvalitet*
- Handlingsplan for friluftsliv (2018)
- Plan for friluftslivets ferdselsårer – veileder (Miljødirektoratet M-1292, 2019)
- Meld. St. 15 (2022-2023) Folkehelsemeldinga – Nasjonal strategi for utjamning av sosiale forskjeller

6.2 Regionale føringer

- Handlingsplan for idrett, fysisk aktivitet og friluftsliv 2023-2028 – Innbyggerne i Innlandet er fysisk aktive hver dag – hele livet (Innlandet fylkeskommune) Akershus/Viken – regionale føringer?
- Felles handlingsplan for økt fysisk aktivitet for alle – Aktiv i Viken, 2021-2022 (gjeldende til fylkeskommunen vedtar ny)

6.3 Kommunale føringer

- **Lunner**

Kommuneplanens samfunnsdel 2022-2040
Kommuneplanens arealdel 2023-2040
Kartlegging og verdsetting av friluftsområder 2023

- **Gran**

Kommuneplanens samfunnsdel, 2023-
Kommuneplanens arealdel, under arbeid
Kommunedelplan kultur, 2021-2033
Temaplan for idrett, fysisk aktivitet og friluftsliv, 2023-2033

7 Organisering og medvirkning av arbeidet

Arbeidet med planen har vært organisert som et prosjekt og ansvaret for arbeidet har ligget til Kulturkontoret for Lunner og Gran.

Prosjektgruppa har bestått av medarbeidere ved andre naturlige tjenesteområder (areal og samfunn, arealforvaltning, plan, bygg og oppmåling og landbrukskontoret) i begge kommunene, som også har ansvaret for den praktiske gjennomføringen.

7.1 Medvirkning

Det har vært gjort en omfattende brukermedvirkning gjennom informasjon på kommunenes hjemmesider, brev til

ressursgrupper/ressurspersoner og dialogmøter med representanter fra kommunene, grunneiere, tur- og løypelag, idrettslag og ressurspersoner ellers.

I Lunner er prosjektet dessuten blitt knyttet til Kartlegging og verdsettingsprosjektet.

8 Kartlegging, registrering og digitalisering av nå-situasjonen

Selve kartleggingsarbeidet av dagens situasjon, er utført av ekstern karttjeneste.

Dagens situasjon er kartlagt gjennom bruk av flere forskjellige hjelpemidler. I planen er det kartlagt og registrert:

- Ferdselsårer som allerede er merket/skiltet.
- Ferdselsårer som ikke er skiltet/merket, men som er mye brukt.
- Målpunkter som er relevante i tilknytning til den enkelte ferdselsåre.

Nødvendige kartdata er oversendt Kartverket, slik at grunnkartene for Lunner og Gran kommuner justeres og oppdateres, jfr. resultatmålene. I tillegg skal turruter og turforslag (ikke skiltet og merket) registreres på ut.no.

Skiltede og merkede turruter som blåmerkede stier, rødmerkede skiløyper og Pilegrimsleden er overført til Nasjonal turrutebase.

9 Roller og ansvar

Kommunene er et av de organene som gjennom frilufsloven har fått tildelt oppgaver, ansvar og myndighet. Bla. til å regulere ferdsel eller forby ferdsel i visse områder, gi uttalelse i tvistesporsmål om allemannsretten og kreve fjerning av stengsel. Kommunene skal i henhold til frilufslovens § 22 arbeide for å fremme frilufsformål innen sitt område og ivareta allmennhetens interesser i alle saker av interesse for frilufslivet. Kommunen har imidlertid ikke en lovpålagt oppgave med å drifte sti- og løypenettet.

Grunneiere/allmenningene har disposisjonsrett over egen grunn og er med det en svært sentral aktør i planlegging, tilrettelegging og utvikling av sti- og løypenettet. Det er derfor viktig med et godt og formalisert samarbeid mellom kommunen, grunneiere, frivillige organisasjoner og brukere.

Den Norske Turistforening (DNT) er Norges største frilufsorganisasjon med over 300.000 medlemmer. Gjennom underorganisasjonene DNT Hadeland og DNT Oslo og omegn drifter DNT et omfattende løypenett i begge kommunene.

Løypelag og idrettslagene i begge kommunene gjør en stor jobb gjennom å tilrettelegge og drifte en rekke turløyper. Disse bidrar i likhet med DNT aktivitetsfremmende tiltak i lokalmiljøet. I Gran kjører Øståsen skiløyper og ulike idrettslag løypenettet på vinteren, mens det i Lunner er idrettslag, velforeninger, Skjerva Løypelag, Mylla løypeforening, Øståsen skiløyper og Skiforeningen som bidrar til muligheter for gode skiturer i skog og mark.

Pilegrimsleden fra Oslo til Trondheim. Gran kommune er ansvarlig for rydding, merking og skilting av den delen av leden som går gjennom Gran.

Grunneierlag og utmarkslag er sammenslutninger av grunneiere som skal ivareta og drive felles interesser i utmark, særlig med henblikk på utnyttelse av jakt, fiske, hytte-utbygging og -utleie, båtutleie m.m.

Beitebruk og frilufsliv - Det er i utgangspunktet ingen naturlige konflikter mellom beitebruk og frilufsliv. Snarere tvert i mot. Dyra rydder landskapet, lager stier og forbedrer utsikten. I tillegg bør dyra kunne være et trivelig innslag i opplevelsene ved frilufslivet. Men opplevelsene kan bli ubehagelige dersom dyra føler seg truet eller forstyrret i nødvendig grad. Et spesielt

konfliktpunkt utgjøres av hunder selv om disse holdes i bånd. En annen problemstilling er dersom kuer med kalv føler behov for å beskytte avkommet. Det er også svært viktig at friluftslivet ikke etterlater seg noe i utmarka som dyra kan få i seg eller skade seg på.

Skogen er en viktig del av friluftslivsarealet og gir med sitt varierte naturgrunnlag og dyreliv, rom for mange typer aktiviteter og opplevelser. Skogen er for alle, men husk at noen eier skogen og at skogsdrift er en økonomisk ressurs for grunneierne. Skogseier har imidlertid ansvar for opprydding etter hogst.

Allemannsretten - Allemannsretten gir oss rett til å ferdes og oppholde oss i utmark, den gir blant annet rett til fri ferdsel til fots og på ski i utmark. Allemannsretten gir ikke bare rettigheter, det følger også plikter. Når du benytter deg av allemannsretten, skal du opptre hensynsfullt og varsomt. Opphold, ferdsel og høsting må skje på en hensynsfull måte. Man må ta hensyn til andre som er ute i naturen, fastboende, hyttebeboere og landbruket, som har sin næring i naturen. Les mer om allemannsretten her -

<https://miljostatus.miljodirektoratet.no/tema/friluftsliv/allemannsretten/>

Miljødirektoratet er et statlig forvaltningsorgan under Klima- og miljødepartementet som skaffer og formidler miljøinformasjon, utøver og iverksetter forvaltningsmyndighet, styrer og veileder regionalt og kommunalt nivå, gir faglig råd og deltar i internasjonalt arbeid.

10. Handlingsplan

Det gjøres mye jobb, først og fremst gjennom frivillig arbeid, for å opprettholde og vedlikeholde de allerede etablerte ferdselsårene.

For å opprette nye turruter, og gjennomføre større vedlikehold av eksisterende, er en avhengig av samarbeid med aktuelle grunneiere. For tiltak i Lunner kommune må dessuten kommunen kontaktes for avklaring av søknadsplikt, da Markaloven har strenge krav ved etablering av stier og løyper. Også for nye turruter vil frivillig arbeid være sentralt, særlig med tanke på at det enkelte prosjekt skal ha en bærekraftig økonomi over tid.

Planen er ment å gi en oversikt over de ferdselsårer som allerede eksisterer, og/eller brukes mye. Planen kan også benyttes sammen med andre planer som for eksempel kulturminneplan, for å unngå interessekonflikter. Planen vil også kunne benyttes for å søke midler til å vedlikeholde allerede etablerte ferdselsårer, og til å etablere nye.

Det er utarbeidet en handlingsplan med tiltak som har kommet fram gjennom innspill og medvirkning i kartleggingsarbeidet.

Det er også tatt med innspill fra arbeidet med kartlegging og verdsetting av friluftsområder i Lunner.

En har vurdert hva som er realistisk å oppnå, når det gjelder hva frivillighet og økonomi angår. Frivillighet står sterkt i regionen, og i mange tilfeller er det helt avgjørende at det er frivillighet som ligger i bunnen for nyetableringer av ruter, og et fornuftig og realistisk vedlikehold av disse.

Resultatene fra plan for friluftslivets ferdselsårer innarbeides i temaplan for idrett, fysisk aktivitet og friluftsliv eller annet relevant planverk.

10.1 Forslag til konkrete tiltak:

- Opprette terrengsykkelruter – Krever samarbeid mellom frivillige organisasjoner og avtaler med grunneiere
- Utvikling av nye turstier – Krever samarbeid mellom frivillige organisasjoner og avtaler med grunneiere
- Utvikling nærturstier – Krever samarbeid mellom frivillige organisasjoner, kommunene og avtaler med grunneiere
- Vedlikehold og utvikling av eksisterende stier, leder, turruter – Krever samarbeid med frivillige organisasjoner og evt. avtaler med grunneiere
- Gjennomgang av interessepunkter som parkeringsplasser, severdigheter, kulturminner, bål plasser/gapahuker osv. – Krever samarbeid med frivillige organisasjoner og avtaler med grunneiere
- Etablere informasjonsskilt på aktuelle interessepunkt. Bl.a. om allemannsretten – plikter og rettigheter ved ferdsel og opphold i naturen, bålforbud, båndtvang o.l. Krever samarbeid med frivillige organisasjoner, kommunene og avtaler med grunneiere
- Hundekjøringsløyper – Krever avtaler med grunneiere
- Sikre informasjon om Frilufsloven og allemannsretten på kommunenes hjemmesider - file:///C:/Users/ehly/Downloads/Allemannsretten_bokm%C3%A5l_2023_org.pdf

Videre arbeid og gjennomføring av foreslåtte tiltak, krever tilskuddsmidler/eksterne tilskudd og må gjennomføres i samarbeid med frivillig organisasjoner og grunneiere.

11. Vedlegg

- Sluttrapport for prosjektet Kartlegging og verdisetting av friluftsområder i Lunner kommune, K-sak 138/23.
- Oversikt over innspill om etablering av turstier, turveier m.m.